

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل
دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت دریافت درجه دکترای پزشکی

موضوع :

بررسی میزان آگاهی و عملکرد زنان واجد شرایط روستاهای منطقه اسکو
از برنامه های تنظیم خانواده ، تابستان ۱۳۷۹

استاد راهنما :

دکتر پروین نخستین روحی

استاد مشاور :

دکتر منوچهر براک

نگارش :

ذبیح ... فیروزان

شماره پایان نامه : ۰۲۴

تابستان ۱۳۸۰

تقدیم به

ساحت مقدس بانوی دو عالم ،

حضرت فاطمه زهرا سلاما... علیها

تقدیم به

شاهدان دشت شقایق

تقدیم به

همه پزشکانی که دلشان برای بیمارانشان می تپد .

تقدیم به

پدر بزرگوارم ، که اسوه ایثار و فداکاری است .

تقدیم به

مادر عزیزم ، که مهربانی و صداقت را به من آموخت .

تقدیم به

همسر خوب و مهربانم

با تشکر فراوان از زحمات بی دریغ دوست

و برادر عزیزم آقای حسینعلیزاده

و با سپاس از اساتید محترم

سرکار خانم دکتر نخستین روحی ،

جناب آقای دکتر نریمانی و جناب آقای دکتر براک

فهرست

چکیده	۱
-------------	---

فصل اول

مقدمه	۳
-------------	---

۱-۱ تعریف و بیان مسأله	۳
------------------------------	---

۱-۲ اهداف پژوهش	۶
-----------------------	---

۱-۳ فرضیه ها و سوالات پژوهش	۷
-----------------------------------	---

۱-۴ سوابق تنظیم خانواده در ایران	۷
--	---

۱-۵ روشهای پیشگیری از بارداری	۱۰
-------------------------------------	----

فصل دوم

۲-۱ عوامل موثر بر استفاده از روشهای موثر پیشگیری از بارداری	۲۳
---	----

فصل سوم

۳-۱ نوع مطالعه (روش تحقیق)	۲۶
------------------------------------	----

۳-۲ جامعه مورد مطالعه	۲۶
-----------------------------	----

۳-۳ روش نمونه گیری	۲۶
--------------------------	----

۳-۴ روشهای گردآوری اطلاعات	۲۶
----------------------------------	----

۳-۵ روش کار	۲۷
-------------------	----

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل چهارم
۲۸.....	۴-۱ نتایج.....
۵۲.....	۴-۲ بحث و نتیجه گیری.....
۶۲.....	۴-۳ پیشنهادات.....
	ضمیمه

چکیده

چکیده

هدف از اجرای برنامه های تنظیم خانواده تامین سلامت مادران و کودکان و ایجاد هماهنگی بين رشد جمعيت و ابزار و عوامل توسعه همه جانبه کشور است. از آنجايي که درصد واقعي تنظيم خانواده در مناطق روستايي منطقه اسکو پائين تر از مکانهاي مشابه بود لذا بر آن شدیم که آگاهي و عملکرد زنان واجدالشرايط روستاهای این منطقه را از برنامه های تنظيم خانواده بسنجيم. اهداف فرعي مطالعه حاضر عبارت بودند از: تعيين متغيرهای مرتبط با تعدد فرزندان و عدم استفاده از روشهای مطمئن پيشگيري از بارداري، تعيين میزان بروز حاملگی های ناخواسته در ضمن استفاده از روش، آگاهی بر عوارض روشها و تعيين آن دسته از روشهایی که زنان روستايي تمايل بيشتري به استفاده از آنها دارند. مطالعه حاضر توصيفي و از نوع سنجش دانش - بينش و عملکرد (KAP) می باشد و جامعه آماری آن را زنان واجدالشرايط روستاهای منطقه اسکو تشكيل می دادند. از جامعه آماری مذکور ۱۲۰ نفر آزمونی با استفاده از روش نمونه گيري تصادفي ساده انتخاب شد و برای جمع آوري اطلاعات از تکنیک مصاحبه با کمک گيري از ابزار پرسشنامه بعنوان راهنمای مصاحبه استفاده شد و اطلاعات لازم بصورت انفرادی جمع آوري گرديد. پس از جمع آوري داده ها، جداول توافقی رسم گرديد و با استفاده از آزمون خی دو اهداف و فرضیه های مطالعه مورد تجزيه و تحليل آماری قرار گرفت و نتایج زیر حاصل شد:

هر چند بين آگاهی (سواد) والدین و تعدد فرزندان رابطه معنی داری وجود داشت ولی بينش والدین در مورد تعداد فرزندان که متأثر از فرهنگ حاکم بر

روستاست نقش اصلی را بازی می کرد . نشان داده شد که عوارض استفاده قبلی از روش پیشگیری از بارداری بیشترین نقش را در عدم استفاده از این روشها دارد و زنان روستایی بیشتر روشهای طولانی مدت و دائمی ، مثل IUD و توبکتومی را می پسندند و در مورد قرص و آمپول بترتیب از 'ناراحتیهای عصبی' و قطع قاعدگی و خونریزی شاکی بودند . میزان حاملگی های ناخواسته در ضمن استفاده از روش مطمئن پیشگیری نزدیک به چهار درصد برآورد شد . لذا پیشنهاد می شود جهت بالابردن سطح آگاهی و ایجاد تغییر در بینش ساکنین مناطق روستایی برنامه های رادیویی و تلویزیونی به زبان محلی تهیه شود ، والدین به ادامه تحصیل فرزندان دختر تشویق شوند ، مزایا و معایب روشهای پیشگیری از بارداری توضیح داده شود و زوجها در انتخاب روش ، آزادی عمل داشته باشند و سرمایه گذاری بیشتری بر روی روشهای دائمی و طولانی مثل IUD و توبکتومی در مناطق روستایی انجام شود .

واژه های کلیدی :

- Possessing qualification women's
- Family planning
- (KAP) Knowledge – Attitude – Practice

فصل اول

مقدمه

مقدمه

۱-۱ تعریف و بیان مسأله

برنامه کنترل جمعیت یا تنظیم خانواده یکی از اهداف 'مراقبت‌های بهداشتی اولیه' می باشد. هدف از اجرای برنامه های تنظیم خانواده تامین سلامت مادران و کودکان از یک طرف و از طرف دیگر ایجاد هماهنگی بین رشد جمعیت و ابزار و عوامل توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور است. با عنایت به اینکه چندین سال از تأسیس خانه های بهداشت بعنوان اولین سطح ارائه خدمات بهداشتی اولیه (PHC) می گذرد، سوال اصلی مطالعه حاضر این است که میزان ارتباط آگاهی و عملکرد زنان واجد شرایط (۴۹-۱۵ ساله شوهردار) روستایی از برنامه های کنترل جمعیت چقدر است؟ و با توجه به پائین بودن درصد واقعی تنظیم خانواده، خصوصاً در روستاها، که بیانگر عدم آگاهی کافی زنان روستایی از برنامه های کنترل جمعیت می باشد، از اهداف فرعی مطالعه آن است که متغیرهای مرتبط با میزان آگاهی و عملکرد زنان واجد شرایط را شناسایی کند. از جمله: تأثیر عواملی چون میزان تحصیلات مادر، سن ازدواج، باورهای غلط، عوارض پیشگیری از حاملگی و فاصله روستا از مرکز شهرستان بر هدف مطالعه مورد بررسی قرار گرفته است.

برای اجرای برنامه های تنظیم خانواده می توان هدفهای زیر را قائل شد:

۱- جلوگیری از حاملگیهای ناخواسته.

۲- کاستن از میزان حاملگیهای پرخطر، حاملگی های پائین ۱۸ سال یا بالای ۳۵ سال،

حاملگیهایی که فاصله آنها کمتر از ۳ سال باشد و بالاخره حاملگیهایی که بعد از فرزند